

Begroting 2026
Meerjarenraming 2027-2029

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
2 ISD in vogelvlucht	4
3 Beleidsbegroting	6
3.1 Programmaplan	6
3.2 Programma's	7
3.2.1 <i>Participatie</i>	7
3.2.2 <i>Zorg</i>	10
3.2.3 <i>Overhead</i>	13
3.3 Algemene dekkingsmiddelen.....	16
3.4 Vennootschapsbelasting	16
3.5 Onvoorzien	16
4 Paragrafen	17
4.1 Lokale heffingen	17
4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	17
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen	20
4.4 Financiering	20
4.5 Bedrijfsvoering	21
4.6 Verbonden partijen	21
4.7 Grondbeleid	21
4.8 Wet open overheid (Woo).....	21
5 Financiële begroting	22
5.1 Overzicht van baten en lasten	22
5.1.1 <i>Toelichting op het overzicht van baten en lasten</i>	22
5.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting	22
5.3 Uiteenzetting van de financiële positie	23
5.4 Overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld	25
6 Meerjarenraming.....	27
7 Bijlage	28
7.1 Taakstellingen.....	28
7.2 Verdeelsleutel exploitatiekosten	30
7.3 Verdeling kosten begroting 2025 per gemeente	31
Lijst van afkortingen.....	32

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027 - 2029 van de Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek, Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen (ISD Bollenstreek).

Deze begroting is gebaseerd op bestaand beleid, de bijgestelde begroting 2025-I en de nu bekende verwachtingen voor 2026.

De grootste opgaaf in 2026 op financieel gebied is de invulling van de taakstelling die is geadviseerd door de bestuurlijke werkgroep financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen (FKGR). Hoewel de ISD Bollenstreek formeel geen onderdeel uitmaakt van de scope van de FKGR, proberen wij wel aan te sluiten bij de door hen afgegeven uitgangspunten. Het advies van de FKGR is een uniforme taakstelling van 6% voor alle gemeenschappelijke regelingen vanaf 2026.

De voorzieningen en uitkeringen die de ISD Bollenstreek verstrekt betreffen grotendeels openeinderegelingen. Een openeinderegeling kent geen budgettair plafond. Het is daarom lastig om invulling te geven aan een opgelegde financiële taakstelling. De enige manier om de hoogte van de uitgaven te sturen is aanpassing van het beleid waaronder voorzieningen worden verstrekt.

Een aantal onzekerheden is bekend die een mogelijk financieel effect hebben op het resultaat. Er vinden aanbestedingen plaats voor hulp bij het huishouden, begeleiding, hulpmiddelen, woningaanpassingen en trapliften. De belangrijkste onzekerheid in de begroting 2026 is de financiële uitwerking van de aanbesteding van hulp bij het huishouden. Het doel van de nieuwe contractafspraken is de kosten betaalbaar te houden en binnen de begroting te blijven, met daarbij het uitgangspunt dat burgers die de hulp echt nodig hebben die ook krijgen.

De zorguitgaven worden steeds hoger. Om de kosten van de Wmo beheersbaar te houden heeft het dagelijks bestuur in 2024 een aantal besluiten genomen. Het betreft hier met name maatregelen op dagbesteding en begeleiding. De maximaal geprognosticeerde effecten hiervan zijn verwerkt in de voorliggende begroting.

Van de wetenschappelijke applicatie Frontin Buig is afscheid genomen. De te verwachten aantallen en kosten van de uitkeringen Participatiewet werden op basis van dit programma begroot. In 2024 is gebleken dat de begroting van de ISD Bollenstreek hierdoor fors te laag was. De begroting 2026 is bepaald op basis van eigen aannames en verwachtingen en de realisatie 2024.

De opdracht aan de ISD Bollenstreek voor de uitvoering van Maatschappelijke Zorg is met twee jaar verlengd (2025-2026). In de begroting 2026 zijn hier bedragen voor opgenomen. Ook is opnieuw een bedrag opgenomen voor het leefgeld Oekraïners, hoewel nog niet bekend is hoe het beleid hieromtrent zich zal ontwikkelen.

De ISD Bollenstreek is een flexibele organisatie die snel op nieuwe ontwikkelingen kan inspelen. Daarom zien we de toekomst met vertrouwen tegemoet.

Lisse, april 2025
Dagelijks Bestuur ISD Bollenstreek

2 ISD in vogelvlucht

Tabel 1 Vogelvlucht

x €	Realisatie 2024	Begroting 2025*	Begroting 2026
Participatie			
Uitkeringen	21.714.431	23.567.000	24.062.000
Loonkostensubsidie	2.157.069	2.327.000	2.376.000
Medisch onderzoek	69.979	59.900	61.000
Tozo	-12.685	-6.000	-
Wet Inburgering	513.694	800.000	817.000
Inkomensondersteunende voorzieningen	2.521.698	2.566.200	2.620.000
Energietoeslag	1.600.593	-	-
Leefgeld Oekraïne	482.618	500.000	510.000
Schuldregelingen	-19.945	-26.500	-19.900
Exploitatiekosten	5.277.990	4.113.100	4.099.700
Totaal programma Participatie	34.305.443	33.900.700	34.525.800
Zorg			
Wmo	25.716.068	27.826.400	25.874.000
Maatschappelijke Zorg	3.043.384	3.538.000	3.711.000
Jeugd	2.673.252	2.737.500	2.839.000
Exploitatiekosten	2.400.872	3.660.500	3.647.200
Totaal programma Zorg	33.833.576	37.762.400	36.071.200
Overhead	3.217.536	4.621.100	4.578.100
Totaal ISD Bollenstreek	71.356.554	76.284.200	75.175.100

*) incl. begrotingswijziging 2025-I

De begroting 2026 komt uit op een bedrag van € 75,2 miljoen.

Vergeleken met de begroting 2025 is dit lager. De reden hiervan is dat in de begroting 2026 besparingen zijn doorgevoerd.

In oktober 2024 heeft de bestuurlijke werkgroep financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen (FKGR) een brief gestuurd aan de dagelijks besturen van de gemeenschappelijke regelingen in de regio Hollands Midden over het financieel kader voor de begrotingen van 2026. Hierin staat vermeld dat in opdracht van de FKGR door Berenschot een onderzoek is gedaan naar de beïnvloedbaarheid van de lasten van de gemeenschappelijke regelingen. Hoewel de ISD Bollenstreek formeel geen onderdeel uitmaakt van de scope van de FKGR, hebben wij wel meegedaan aan het onderzoek. Het advies van de FKGR is een uniforme taakstelling van 6% voor alle gemeenschappelijke regelingen vanaf 2026. Voor de ISD betekent dit volgens het rapport van Berenschot een bedrag van € 4,5 miljoen.

Hiervan is in voorliggende begroting een bedrag van € 4,4 miljoen verwerkt.

Tegenover deze besparing staan echter ingeschatte prijsindexeringen variërend van 3,6% - 4,9% bij de Wmo en 2,1% bij de Participatiewet. Daarnaast is rekening gehouden met groei in het aantal voorzieningen door vergrijzing.

Verdere besparingsmogelijkheden om de taakstelling te bereiken worden onderzocht en waar mogelijk verwerkt in de begrotingswijziging 2026-I.

In bovenstaande tabel zijn de bedragen opgenomen van de gewijzigde begroting 2025. Deze begroting is nog niet vastgesteld, maar geeft voor vergelijkingsdoeleinden een beter beeld.

Verschil tussen realisatie 2024 en begroting 2026

De totale kosten van de ISD Bollenstreek in 2024 bedroegen € 71,4 miljoen.

De begroting 2026 laat een totaalbedrag zien van € 75,2 miljoen.

Een stijging van € 3,8 miljoen.

Deze stijging is op een aantal grote posten terug te voeren:

Participatie uitkeringen en loonkostensubsidie	€ 2,5 miljoen
Hulp bij het huishouden	€ 1,0 miljoen
Maatschappelijke Zorg	€ 0,7 miljoen

Daarnaast is in de begroting een besparing van € 4,4 miljoen verwerkt en zijn prijsindexaties en verwachte groei in het aantal voorzieningen doorgevoerd.

Tabel 2 Verschil kosten 2024 - 2026

Participatie	+	€ 0,2 mln.
Zorg	+	€ 2,2 mln.
Overhead	+	€ 1,4 mln.
Totaal	+	€ 3,8 mln.

De toename in kosten bij Zorg in bovenstaande tabel geeft een vertekend beeld. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een andere toerekening van exploitatiekosten.

Het algemene uitgangspunt bij het opstellen van de begroting 2026 is dat de begroting 2025 verhoogd is met een inschatting toename vergrijzing en een prijsindexering.

In de begroting 2026 is volgens de richtlijnen van de FGKR eveneens rekening gehouden met indexatie op salariskosten van 2,1%.

De verwachting is dat het aantal uitkeringsgerechtigden in 2026 iets toeneemt. Deze verwachting is gebaseerd op de toename van het aantal uitkeringsgerechtigden in de achterliggende jaren.

Voor een aantal uitgaven ontvangen gemeenten extra middelen in het gemeentefonds. De uitgaven liggen vaak bij de ISD Bollenstreek, terwijl de baten bij de gemeenten binnenkomen.

De gemeenten hebben zicht op de hoogte van deze bedragen. Een voorbeeld hiervan is leefgeld Oekraïners.

3 Beleidsbegroting

3.1 Programmaplan

De ISD Bollenstreek kent twee programma's:

- Participatie
- Zorg

De formatie is ten opzichte van de begroting 2025 gelijk gebleven.

Tabel 3 Formatieoverzicht

	Overhead	Participatie	Zorg	Totaal
Fte's	34,83	42,17	37,54	114,54
Uren = 1.400 per fte	48.767	59.033	52.561	160.361
Totaal % per programma	30,41%	36,81%	32,78%	100,00%

De notitie Overhead van de commissie BBV is leidend voor de toerekening naar de programma's. Voor de toerekening van kosten die niet direct zijn toe te wijzen aan de programma's is in de voorliggende begroting uitgegaan van bovenstaande procentuele verdeling op basis van fte.

Onder overhead verstaan we alle functies die zich bezighouden met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het betreft onder andere directie, management, financiële administratie, applicatiebeheer, planning & control, kwaliteit, contractbeheer, interne controle, informatiebeveiliging en privacy, juridische personeelszaken, communicatie, facilitaire zaken en archief.

3.2 Programma's

3.2.1 Participatie

Wat willen we bereiken?

Bij de ISD Bollenstreek staat werk voorop. Wie kan werken, moet werken. De ISD Bollenstreek ondersteunt bij het vinden van werk in samenwerking met Provalu, die in opdracht van de ISD Bollenstreek de trajecten uitvoert.

Niet iedereen slaagt erin om werk te vinden. Iemand die geen werk kan vinden en/of niet zelf in zijn levensonderhoud kan voorzien, kan bij ons aankloppen voor hulp. Dit kan een uitkering (PW, IOAW, IOAZ of Bbz) zijn.

Maar belangrijker is de hulp die we bieden om klanten weer aan het werk te helpen. Een primaire taak van de ISD Bollenstreek is samen mét de klant ervoor te zorgen dat de klant zelf in zijn/haar levensonderhoud kan voorzien.

Wat gaan we doen?

De ISD zorgt voor een PW uitkering als de klant onvoldoende inkomen heeft om de noodzakelijke kosten van levensonderhoud te betalen. Ook in 2026 verstrekken we uitkeringen aan degenen die daar recht op hebben. Daarbij staat het hanteren van de menselijke maat voorop. We doen dat op een professionele en klantvriendelijke manier met goed opgeleide medewerkers. We zetten ons in om onze klanten zo snel mogelijk uit te laten stromen naar betaald werk.

Indien een klant voldoet aan de voorwaarden, kunnen we bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag, individuele studietoelage of collectieve aanvullende zorgverzekering toekennen.

Participatiewet

Onze werkzaamheden op het gebied van uitvoering van de Participatiewet gaan in 2026 door.

We leggen nog steeds de nadruk op klanten aan het werk helpen (arbeidsparticipatie) en we zorgen er voor dat we klanten snel, efficiënt en met respect behandelen, maar dat uitkeringen bij de juiste mensen terecht komen.

Loonkostensubsidie

Loonkostensubsidie is een goed instrument om mensen die niet in staat zijn om zelfstandig het minimumloon te verdienen, aan werk te helpen. Dat doen we door een deel van het salaris te betalen aan de werkgever, ondersteuning en begeleiding op de werkplek te bieden en de werkgever te ontzorgen.

Wet Inburgering

De Wet Inburgering die in 2022 is ingegaan voert de ISD ook in 2026 uit.

Inkomensondersteunende voorzieningen

De bijzondere bijstand is een vergoeding voor bijzondere noodzakelijke kosten voor klanten met een laag inkomen en vermogen. Deze ondersteuning bestaat onder andere uit: aanvullende zorgverzekering, budgetbeheer, minimabeleid, individuele inkomenstoeslag en de individuele studietoelage.

Schulddienstverlening

De kosten voor schulddienstverlening bestaan voornamelijk uit formatie en automatiseringskosten. Deze zijn verwerkt in de doorbelaste exploitatiekosten aan het programma Participatie, inclusief vroegsignalering en schulddienstverlening aan zelfstandig ondernemers.

Wat gaat het kosten?

Tabel 4 Overzicht kosten Participatie

x €	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten			
PW	22.205.539	23.909.100	24.553.100
Loonkostensubsidie	2.166.295	2.356.800	2.385.200
Medisch onderzoek	71.674	60.700	62.700
Tozo	-7.787	-	-
Wet Inburgering	513.694	800.000	817.000
Inkomensondersteunende voorzieningen	2.731.754	2.670.600	2.830.100
Energietoeslag	1.600.593	-	-
Leefgeld Oekraïne	482.618	500.000	510.000
Totaal lasten	29.764.380	30.297.200	31.158.100
Baten			
Debiteurenontvangsten PW	-491.109	-342.100	-491.100
Debiteurenontvangsten loonkostensubsidie	-9.225	-29.800	-9.200
Debiteurenontvangsten Medisch onderzoek	-1.694	-800	-1.700
Debiteurenontvangsten Tozo	-4.898	-6.000	-
Debiteurenontvangsten schuldregelingen	-19.945	-26.500	-19.900
Debiteuren ontvangsten inkomensondersteunende voorzieningen	-210.056	-104.400	-210.100
Totaal baten	-736.927	-509.600	-732.000
Exploitatiekosten	5.277.990	4.113.100	4.099.700
Totaal Participatie	34.305.443	33.900.700	34.525.800

Tabel 5 Beleidsindicatoren Participatie

Personen met een bijstandsuitkering	99,59 per 10.000 inwoners
-------------------------------------	---------------------------

De exploitatielasten die niet direct zijn toe te wijzen aan een programma werden tot en met 2024 op basis van een historische verdeelsleutel voor 54,62% toegerekend aan het Participatie. De grondslag van deze verdeling is gebaseerd op aantallen fte's en is niet juist. Bij de begrotingswijziging 2025-I is de verdeelsleutel opnieuw vastgesteld en bedraagt voor het programma Participatie 36,81%. Dit verklaart grotendeels het lagere bedrag bij "exploitatiekosten" in bovenstaand overzicht.

BUIG

Het voorlopig BUIG-budget 2026 wordt in oktober 2025 bekend gemaakt. De overheid stelt daarna gedurende het lopende jaar het voorlopige BUIG-budget bij aan de hand van de ontwikkelingen. In de eerste helft van het jaar wordt het nader voorlopig budget gepubliceerd en in oktober van het lopende jaar wordt het BUIG-budget definitief vastgesteld.

Het uiteindelijke budget is afhankelijk van de gerealiseerde kosten en het volume (aantal uitkeringen) in het voorgaande jaar, een inschatting van de effecten van de conjunctuur en Rijksbeleid in het begrotingsjaar zelf en van een indexering van de gemiddelde prijs. De verwachting is dat het budget toereikend is voor de verwachte kosten.

Tabel 6 Verwachte aantallen klanten uitkeringen

Gemeente	2024	2025	2026
Hillegom	253	255	260
Lisse	235	237	241
Noordwijk	492	496	505
Teylingen	307	310	315
Totaal	1.287	1.298	1.321

De aantallen voor 2024 zijn afkomstig uit de jaarrekening 2024. De verwachte aantallen 2025 en 2026 zijn geprognosticeerd op basis van de toename van het aantal uitkeringsgerechtigden in de afgelopen jaren. Voorheen werd gebruik gemaakt van de prognose van het programma Frontin Buig, maar leidde in 2024 tot onjuiste aannames. De applicatie is opgezegd.

Loonkostensubsidie

Het instrument loonkostensubsidie wordt ingezet voor mensen met een beperkt arbeidsvermogen die niet het wettelijk minimumloon kunnen verdienen. De loonkostensubsidie vergoedt het verschil tussen de loonwaarde (wat kan iemand maximaal aan werk verrichten en daarmee verdienen) en het minimumloon. De financiering vindt plaats uit het BUIG-budget.

Medisch onderzoek

Deze kosten bestaan uit medische keuringen. De beoordeling van de arbeidsverplichting wordt door middel van een medisch onderzoek bepaald indien de klant aangeeft dat er medische belemmeringen zijn om te werken.

Wet Inburgering

Vanaf 1 januari 2022 ondersteunen gemeenten en de ISD Bollenstreek mensen die inburgeringsplichtig zijn. Het doel is inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk in de samenleving te laten participeren, integreren en activeren met als bijkomend einddoel hen economisch zelfstandig te laten zijn.

Inkomensondersteunende voorzieningen

De inkomensondersteunende voorzieningen betreft onder andere de individuele inkomenstoelag, individuele bijzondere bijstand en de collectieve aanvullende zorgverzekering.

Leefgeld Oekraïne

Om de vluchtelingen uit Oekraïne te helpen, is in maart 2022 de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne (ROOO) ingegaan. Een deel daarvan betreft een uitkering voor de noodzakelijke kosten van het bestaan; ook wel 'leefgeld' genoemd. De ISD Bollenstreek verzorgt, onder verleend mandaat, de administratieve afhandeling.

Debiteurenontvangsten

Bij de begroting is de verwachting ingeschat op basis van de realisatie in 2024.

3.2.2 Zorg

Wat willen we bereiken?

De ISD Bollenstreek wil ervoor zorgen dat iedere bewoner van de Bollenstreek de voorziening krijgt waar hij of zij recht op heeft. Dat is mogelijk als blijkt dat de ondersteuning niet geboden kan worden vanuit de eigen kracht, het sociale netwerk of voorliggende voorzieningen. Dat willen we snel en efficiënt doen. Het is een continu proces om de doorlooptijden verder naar beneden te krijgen, de administratieve rompslomp te beperken en de klantvriendelijkheid verder te vergroten. Het is onze ambitie om ook bij dit programma onze klanten zo goed mogelijk van dienst te zijn. Ook hier geldt dat maatwerk en de menselijke maat voorop staan.

Wat gaan we doen?

De ISD Bollenstreek voert op het gebied van Zorg een aantal regelingen uit zoals Hulp bij het huishouden, begeleiding, Maatschappelijke Zorg (Beschermd Thuis, Beschermd Wonen light, Beschermd Wonen, en Maatschappelijke Opvang), rolstoelen, collectief vervoer, vervoersvoorzieningen en woonvoorzieningen.

Onder wonen met ondersteuning vallen Beschermd Thuis, Beschermd Wonen light en Beschermd Wonen.

Voor de Wmo voorzieningen geldt dat het opneemregelingen zijn. De begroting wordt opgesteld aan de hand van ervaringscijfers en verwachte ontwikkelingen. Ondanks dat dit zorgvuldig plaatsvindt, is het mogelijk dat er veel meer of veel minder van een voorziening gebruik gemaakt wordt. De ISD Bollenstreek zal de gemeenten bij afwijkingen van de begroting zo snel mogelijk informeren over de financiële gevolgen.

We hebben geen directe invloed op het aantal aanvragen. De enige manier om de hoogte van de uitgaven te sturen is aanpassing van het beleid waaronder voorzieningen worden verstrekt. Dat is per definitie een actie achteraf. Hierdoor kunnen de uitgaven in enig jaar (explosief) stijgen of dalen.

PGB Jeugd

De ISD Bollenstreek is verantwoordelijk voor de administratieve taken van PGB Jeugd.

De ISD Bollenstreek kent twee programma's: Participatie en Zorg. Verstrekkingen aan Jeugd past het beste bij Zorg en is daarom in de voorliggende begroting hieronder gerubriceerd.

Wat gaat het kosten?

Tabel 7 Overzicht kosten Zorg

x €			
Zorg - totaal	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten			
Wmo - Hbh ZIN	10.243.778	11.623.000	11.200.000
Wmo - Hbh PGB	324.189	367.900	400.000
Wmo - begeleiding ZIN	10.885.191	11.478.100	9.600.000
Wmo - begeleiding PGB	753.822	802.000	850.000
Wmo - rolstoelen	794.105	865.200	915.000
Wmo - collectief vervoer	967.908	961.600	1.020.000
Wmo - overige vervoersvoorzieningen	1.420.439	1.446.000	1.525.000
Wmo - woonvoorzieningen	1.068.289	1.063.000	1.125.000
Wmo - meerkosten	-	-	-
Wmo - advieskosten GPK	134.737	97.400	110.000
Wmo - medisch onderzoek	40.529	25.700	35.000
Subtotaal lasten	26.632.987	28.729.900	26.780.000
<i>Maatschappelijke Zorg</i>			
Beschermd Wonen	2.912.396	3.220.000	3.376.000
Maatschappelijke Opvang	130.988	318.000	335.000
<i>Jeugd</i>			
PGB jeugd	2.673.252	2.737.500	2.839.000
Totaal lasten	32.349.623	35.115.400	33.330.000
Baten			
Wmo - eigen bijdrage	-916.919	-903.500	-906.000
Totaal baten	-916.919	-903.500	-906.000
Exploitatiekosten	2.400.872	3.660.500	3.647.200
Totaal Zorg	33.833.576	37.762.400	36.071.200

Tabel 8 Beleidsindicatoren Zorg

Clënten met een maatwerkarrangement Wmo	656,71 per 10.000 inwoners
---	----------------------------

Uitgangspunten per voorziening

De kosten van de zorgvoorzieningen komen volledig ten laste van de gemeenten waarvoor de voorziening is verstrekt.

De begrote bedragen zijn berekend in lijn met het ingezette beleid. Er is gerekend met verschillende prijsindexaties (3,6% - 4,9%) en een toename van het gebruik door vergrijzing ten opzichte van de begroting 2025 (1% - 1,5%).

Hulp bij het huishouden

Vanaf 1 augustus 2025 verloopt de maatwerkvoorziening Hulp bij het huishouden via de inspanningsgerichte variant op basis van pxq-bekostiging. Bij de voorliggende begroting is het uitgangspunt het aantal uur (de q) te baseren op het "Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2019 – versie 2022" om de kosten beheersbaar te houden.

Begeleiding

De begrote kosten van begeleiding zijn naar beneden bijgesteld. Het dagelijks bestuur van de ISD Bollenstreek heeft in 2024 een aantal besluiten genomen welke als doel hebben om de kosten van de Wmo beheersbaar te houden. Het betreft hier met name maatregelen op dagbesteding en begeleiding. De maatregel voor individuele begeleiding (maximaal klasse 1 tenzij) is een effectief middel om aanzienlijke besparingen te realiseren. Deze maatregel is ontworpen met een 'tenzij' regeling, wat betekent dat er belangrijke uitzonderingen zijn voor specifieke groepen zoals klanten met multiproblematiek, veiligheidssituaties, en speciale doelgroepen die extra ondersteuning nodig hebben. In de begroting 2026 is de maximaal beoogde besparing op deze post verwerkt. Daarnaast is gerekend met een verwachte prijsindex van 3,6% ten opzichte van 2025 en een toename in gebruik van 1% als gevolg van demografische ontwikkelingen.

Rolstoelen, vervoersvoorzieningen en woonvoorzieningen

De begroting 2026 is gebaseerd op de begroting 2025 met daarbij verwerkt een prijsindexatie van 3,6% per jaar. In gebruik verwachten we een toename van 1% per jaar in verband met vergrijzing.

Collectief vervoer

Bij collectief vervoer is de NEA-index van toepassing. Dit is een kostenontwikkelingstool die inzicht biedt in de laatste gemiddelde kostenontwikkelingen voor het taxivervoer. In de begroting is gerekend met een NEA-index van 4% per jaar en een toename in gebruik van 1% per jaar in verband met vergrijzing.

Maatschappelijke Zorg (Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang)

Vanaf 2023 hoort Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang bij de reguliere taken van de ISD Bollenstreek. In Wmo-verordening van de gemeenten staat de term Wonen met ondersteuning. Hieronder vallen Beschermd Thuis, Beschermd wonen licht en Beschermd Wonen). De begroting is gebaseerd op de uitgangspunten zoals besproken in de financiële werkgroep Maatschappelijke Zorg waarbij gemeenteambtenaren van Noordwijk, HLT en Katwijk zijn aangesloten.

Jeugd

De verwachte kosten zijn gebaseerd op de begroting 2025 met een prijsindex van 3,6%.

Eigen bijdrage

De begroting 2026 is veiligheidshalve gelijk gehouden aan de begroting van vorig jaar.

3.2.3 Overhead

Tabel 9 Overzicht kosten overhead

x €	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Salariskosten ISD	8.379.067	9.640.600	9.593.000
Personeelsvergoedingen ISD	103.164	108.600	111.000
Overige personeelskosten	221.874	308.000	314.000
Huur werkcentrum	438.274	490.000	463.000
Automatisering	587.330	589.700	606.000
Reclame- en promotiekosten	20.522	36.000	37.000
Vakliteratuur	5.332	2.200	2.000
Huisvestingskosten	75.784	82.100	84.000
Kantoorkosten	203.643	265.200	247.000
Accountantskosten	71.850	65.800	68.000
Advieskosten	227.527	68.300	70.000
Inhuur en uitzendkrachten	142.228	227.500	208.500
Uitbestedingen HLT	332.448	410.800	422.000
Uitvoeringskosten	62.100	63.300	65.000
Algemene kosten	66.935	100.100	98.000
Bank- en Rentekosten	-347.084	-250.000	-250.000
Afschrijving kantoormeubilair	19.136	60.000	60.000
Uitvoeringskosten Tozo	25.000	-	-
Uitvoeringskosten energietoeslag	59.766	-	-
Uitvoeringskosten leefgeld Oekraïne	41.500	41.500	41.500
Uitvoeringskosten Maatschappelijke Zorg	150.000	75.000	75.000
Kosten saneringskredieten	10.000	10.000	10.000
Incidentele baten en lasten	-	-	-
Subtotaal	10.896.397	12.394.700	12.325.000
Toerekening Participatie	-5.277.990	-4.113.100	-4.099.700
Toerekening Zorg	-2.400.872	-3.660.500	-3.647.200
Overhead	3.217.536	4.621.100	4.578.100

Tabel 10 Beleidsindicatoren

Formatie	0,86 fte per 1.000 inwoners
Bezetting	0,86 fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	92,92 per inwoner
Externe inhuur	2,04 % van de totale loonkosten
Overhead	6,09 % van de totale lasten

De kosten in bovenstaande tabel zijn op basis van de BBV voorschriften alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces opgenomen. Ook wel exploitatiekosten genoemd. Dit betreft kosten om de ISD Bollenstreek te laten functioneren, zoals personeelskosten, advieskosten, kosten van automatisering, huisvestingskosten, kantoorkosten etc. Hiervan wordt een deel toegewezen aan de programma's Participatie en Zorg. Het deel dat niet direct toewijsbaar is aan de programma's Participatie en Zorg wordt toegerekend tot de Overhead.

De aan de programma's toegerekende exploitatiekosten zijn in 2026 ten opzichte van de begroting 2025 lager. In de begroting 2026 is kritisch gekeken naar de begrote bedragen en waar mogelijk zijn deze naar beneden bijgesteld om ook vanuit de exploitatiekosten een bijdrage te leveren aan de bezuinigingsopdracht.

Salariskosten

De salariskosten zijn gebaseerd op de begrote formatie van 114,54 fte. Hierbij is uitgegaan van een beloning van 95% van de maximale salarissen uit de betreffende schaal. Daarnaast is aanvullend een percentage van 2,5% als taakstelling toegepast. De ISD Bollenstreek heeft een relatief jong werknemersbestand dat nog voor een groot deel niet maximaal is ingeschaald. Bij de begrote salariskosten van 2025 is rekening gehouden met een indexatie op de salariskosten van 5,2% ten opzichte van 2024 conform de Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen (FKGR). Naar nu blijkt is deze indexatie te hoog, ook deze is met 2,5% naar beneden bijgesteld.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT):

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Hierin is bepaald dat topfunctionarissen niet meer mogen verdienen dan het wettelijk maximum: de WNT-norm. Jaarlijks wordt dit bedrag vastgesteld in een ministeriële regeling.

Personeelsvergoedingen ISD

Deze post bestaat onder andere uit de reis- en verblijfskosten en kosten woon-werkverkeer. De begroting ligt in lijn met de realisatie 2024.

Overige personeelskosten

De kosten omvatten opleiding, vorming en training, werving en selectie van personeel, arbozorg, kosten ondernemingsraad, personeelsvereniging, teambuilding, kerstpakketten, etc. In de begroting is gerekend met 2% opleidingsbudget van de begrote salarissom.

Huur kantoorpand

Betreft de huur van het gebouw aan de Hobahostraat 92. De ISD Bollenstreek heeft met Stek een meerjarige huurovereenkomst. Eind 2024 is de huurovereenkomst voor het gebouw aan de Hobahostraat 92 met een periode van tien jaar verlengd tot 1 november 2035. Het nieuwe huurcontract heeft een gunstig effect op de huurlasten, dit is zichtbaar in de begroting 2026. De financiële ruimte die hierdoor vrijkomt willen wij gebruiken om investeringen in meubilair en kleine kantooraanpassingen te financieren..

Automatisering

De post automatisering bestaat uit de kosten van hard- en software, licenties en ondersteuning. De ISD Bollenstreek maakt onder andere gebruik van de volgende softwarepakketten Suite (Sociaal Domein), Zorgned (Wmo), Oracle (database), Allegro (schulddienstverlening), Inforing (Vroeg Eropaf): Exact Online (financiële administratie) en voor de kantoorautomatisering Microsoft Office. De kosten van automatisering nemen jaarlijks toe.

Reclame- en promotiekosten

Op deze post worden onder andere de socials (Facebook/LinkedIn), de campagnes voor nieuw personeel, de kosten van legitimatiepasjes, visitekaartjes en drukwerk (enveloppen) geboekt.

Vakliteratuur

Onder deze post staan de kosten van vakliteratuur zoals wetboeken, handboeken, dag- en weekbladen en boeken en tijdschriften.

Huisvestingskosten

Dit betreft de kosten van schoonmaken en onderhoud. De schoonmaakwerkzaamheden worden bij de ISD Bollenstreek uitgevoerd door medewerkers van Provalu.

Kantoorkosten

Onder de post kantoorkosten vallen onder andere de kosten van koffie, telefonie, porti en de multifunctionals (kopieerapparaten). De begroting is taakstellend naar beneden bijgesteld, waarbij gekeken wordt naar mogelijke kostenbesparingen.

Accountantskosten

Dit betreft de kosten voor de controle door de accountant.

Advieskosten

Hierin zijn opgenomen verwachte advieskosten voor o.a. aanbestedingen en juridische bijstand.

Inhuur en uitzendkrachten

Hierin zijn opgenomen verwachte kosten voor inhuur personeel. Een deel van de begrote kosten in 2026 wordt toegerekend aan de uitvoeringskosten leefgeld Oekraïne.

Uitbestedingen HLT

De ISD maakt gebruik van de diensten van HLT Samen op het gebied van automatisering en personeelsadministratie.

Uitvoeringskosten

Dit betreft de uitgaven voor de administratieve afwikkeling van ondernemers voordat ze in de Schulddienstverlening kunnen, kosten van Humanitas en de kosten voor archieftoezicht door de gemeente Leiden.

Algemene kosten

Hierin is opgenomen presentiegelden commissie bezwaar & beroep en de cliëntenraad, proceskosten, schikkingsbedragen, opvragen van voertuiginformatie, contributies, verzekeringen en diverse kleine kosten. De begroting is taakstellend naar beneden bijgesteld.

Bank- en Rentekosten

Alle door de banken in rekening gebrachte kosten en betaalde/ontvangen rente. Sinds september 2022 wordt weer rente ontvangen op het vermogen. In de voorliggende begroting is deze post met enige terughoudendheid opgenomen.

Afschrijving kantoormeubilair

Afschrijvingskosten op het kantoormeubilair en ICT. De huurovereenkomst voor het gebouw aan de Hobahostraat 92 met een periode van tien jaar verlengd tot 1 november 2035. Als gevolg hiervan is besloten om investeringen te doen in vloerbedekking, ICT middelen en meubilair.

Uitvoeringskosten leefgeld Oekraïne

De doorberekening van de uitvoeringskosten met betrekking tot het leefgeld Oekraïne betreft de kosten die worden gemaakt voor personele inzet. Deze kosten worden vervolgens toegerekend aan het programma Participatie. Per uitgegeven of ontvangen euro wordt een bedrag gerekend van € 0,05 ter dekking van de administratieve lasten.

Uitvoeringskosten Maatschappelijke Zorg

De doorberekening van de uitvoeringskosten met betrekking tot het Maatschappelijke Zorg (Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang) betreft de kosten die gemaakt worden voor extra personele inzet. Deze kosten worden vervolgens toegerekend aan het programma Zorg. De opdracht aan de ISD voor de uitvoering van Maatschappelijke Zorg is met twee jaar verlengd tot en met 2026. Naast de uitvoering van de taken is het de bedoeling dat de ISD Bollenstreek voor het verstrijken van de opdracht transformatieproof is. Om invulling te kunnen geven aan deze opdracht en deze in te bedden in de organisatie is voor 2026 tijdelijke (externe) versterking noodzakelijk. Dit wordt gefinancierd uit het regiobudget Maatschappelijke Zorg.

Kosten saneringskredieten

Kredietbanken verstrekken leningen om schulden af te lossen: saneringskredieten. De aanvraag daarvan verloopt via de schulddienstverlening. Sociale kredieten zijn rentedragend.

Incidentele baten en lasten

Onvoorziene en niet toe te rekenen baten en lasten. Ook verrekeningen uit voorgaande dienstjaren vallen hieronder.

3.3 Algemene dekkingsmiddelen

De middelen die de ISD Bollenstreek ontvangt vanuit de deelnemende gemeenten zijn opgenomen in het programma Algemene dekkingsmiddelen.

Tabel 11 Algemene dekkingsmiddelen

x €	
Hillegom	13.446.600
Lisse	14.470.800
Noordwijk	27.791.400
Teylingen	19.466.300
Totaal	75.175.100

Tabel 12 Structureel begrotingssaldo

x €	2026	2027	2028	2029
Saldo van baten en lasten	-	-	-	-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-
Begrotingssaldo na bestemming	-	-	-	-
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-	-	-	-
Structureel begrotingssaldo	-	-	-	-

Bovenstaande tabel is een verplichting vanuit het BBV.

Het structureel begrotingssaldo van de ISD Bollenstreek is nihil. Alle kosten worden gedekt vanuit de bijdrage van de deelnemende gemeenten. Tekorten of overschotten op onze uitgaven ten opzichte van het Rijksbudget, komen tot uitdrukking in de begroting van de gemeenten.

3.4 Vennootschapsbelasting

De Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen is ingegaan per 1 januari 2016. Dit wetsvoorstel beoogt de vennootschapsbelasting (Vpb) zodanig aan te passen dat overheidsondernemingen die economische activiteiten ontplooiën op een markt waarop ook niet-overheidsondernemingen (private ondernemingen) actief zijn, op dezelfde wijze aan de heffing van vennootschapsbelasting worden onderworpen als die private ondernemingen. De ISD voldoet niet aan alle 3 gestelde criteria en is daarom niet Vpb-plichtig.

3.5 Onvoorzien

Er komen geen incidentele baten en lasten voor in de begroting 2026.

4 Paragrafen

4.1 Lokale heffingen

De ISD kent geen lokale heffingen.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De ISD heeft geen eigen vermogen. De deelnemende gemeenten hebben bij de oprichting besloten dat de ISD geen reserves vormt. Eventuele financiële tegenvallers zijn voor rekening en risico van de deelnemende gemeenten. Met de steeds groeiende financiële stromen binnen de ISD gaan deze risico's en vooral de beperking daarvan, een steeds grotere rol spelen. Deze groei wordt veroorzaakt door het toenemende takenpakket van de ISD en wijzigingen in de budgettering.

Risico

De ISD Bollenstreek heeft te maken met onzekerheden en risico's. Een aantal daarvan is nagenoeg uit te sluiten, te beheersen of te beperken door tijdig maatregelen te nemen, verzekeringen af te sluiten en alert te zijn op veranderingen. Andere risico's kan de ISD Bollenstreek overdragen, bijvoorbeeld op de gemeenten. Soms moeten we accepteren dat er risico's zijn, waar we niet veel aan kunnen doen.

De gemeenten staan garant voor alle tekorten bij de ISD Bollenstreek en in die zin lopen zij dan ook de risico's.

Het is lang geleden dat een grondig risico-onderzoek bij de ISD Bollenstreek gedaan is, uitgezonderd betalingsrisico's. Afgelopen jaren is een bestaand format bijgehouden waarbij niet duidelijk is of deze nog actueel zijn. Het voornemen is het huidige risicoraamwerk te vervangen met behulp van het COSO-framework (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). Dit is het meest gebruikte risicoraamwerk voor middelgrote tot grote organisaties.

In de voorliggende begroting is echter nog gebruik gemaakt van het bestaande format.

Er is onderscheid gemaakt in algemene risico's (risico's die in elk bedrijf aanwezig zijn) en specifieke risico's (risico's specifiek voor de ISD Bollenstreek).

De kans en het effect van een gebeurtenis zijn uitgedrukt in een cijfer oplopend van 1 tot en met 25. Dit cijfer is het gevolg van het vermenigvuldigen van de kans x effect.

Waarbij een hele kleine kans staat voor getalwaarde 1 en een grote kans voor getalwaarde 5. Waarbij geringe schade staat voor getalwaarde 1 en fatale schade voor getalwaarde 5.

Risico = kans x effect

Risicoprofiel

De belangrijkste risico's zijn:

Tabel 13 Algemene risico's

Gebeurtenis	Kans x effect = risico	Financiële gevolgen	maatregel
Brand of andere calamiteit waardoor de inventaris verloren gaat en de voortgang van het werk niet meer mogelijk is	$1 \times 1 = 1$	schade oplopend tot maximaal € 1.204.000 (dit is de aanschafwaarde van de vaste activa per 31-12-2023).	De financiële risico's van brand zijn gedekt door de verzekering.
Fraude/ integriteitsschendingen	$2 \times 2 = 4$	PM (is afhankelijk van omvang fraude, dit is niet bij benadering aan te geven)	Dagelijks worden betalingen zowel aan klanten als crediteuren gecontroleerd op bankrekeningnummer. Daarnaast worden dagelijks de betalingen steekproefsgewijs gecontroleerd.
Vermindering van taken ISD, bijvoorbeeld Wmo/opheffen ISD/uitreden gemeenten	$1 \times 3 = 3$	WW-verplichtingen + bovenwettelijke uitkering 50 fte's (Wmo) € 5.986.000 tot € 16.981.000 bij opheffing ISD Schaalnadelen: PM	Afsluiten tijdelijke arbeidscontracten. Overgang ISD personeel naar gemeenten/andere organisaties die taken overnemen. Begeleiding bij van werk naar werktrajecten.
Automatisering, gegevens weg als gevolg van calamiteit bij bijv. HLT Samen (bijv. brand)	$1 \times 4 = 4$	Inhuur extra fte's om gegevens opnieuw in te brengen en betalingen te verzorgen € 253.000	De ISD maakt dagelijks een back-up van alle bestanden zowel van de uitkeringsbestanden als van de boekhouding. In geval van calamiteiten (brand e.d.) kan de ISD deze bestanden gebruiken om elders te verwerken. We kunnen altijd zorgdragen voor de betaling van de uitkeringen (binnen enkele dagen).

Tabel 14 Specifieke risico's

Gebeurtenis	Kans x effect = risico	Financiële gevolgen	maatregel
Bijstand: Toename klanten als gevolg economische crisis/minder participatiegelden/ Achterblijven uitstroom via SPW	$5 \times 2 = 10$	50 klanten extra x gemiddeld € 13.400 = € 670.000 per jaar	Poortwachter functie, handhaven, re-integratie-activiteiten. Aanvragen vangnetuitkering. Tekorten gedekt door gemeenten*
Toename beroep op bijzondere bijstand	$4 \times 1 = 4$	10 % toename = € 285.000	Beleid wijzigen (veel van wat de ISD verstrekt is bovenwettelijk) / begrotingswijziging indienen bij gemeenten.
Verlaging van de eigen bijdrage door het Rijk	$4 \times 2 = 8$	Voorbeeld: 5 % toename Hbh = €485.575	Als het Rijk de eigen bijdrage sterk verlaagd heeft dat twee gevolgen: 1. Verminderde inkomsten uit eigen bijdrage; 2. Een sterke aanzuigende werking op de voorzieningen, waardoor we veel meer uitgaven hebben.
Toename beroep op individuele voorzieningen ingevolge de Wmo	$4 \times 2 = 8$	10 % toename = € 2.417.000	Beleid wijzigen (kiezen voor wettelijk minimale variant, meer algemene voorzieningen, zoals scootmobielpool), begrotingswijziging indienen bij gemeenten.
Wettelijke mogelijkheid tot 5 jaar uitnutting PGB	$1 \times 1 = 1$	Niet benutte PGB's 5 jaar = € 3.700.000	Restant budget PGB is nog 5 jaar recht op uitbetaling
Incident met Informatiebeveiliging	$4 \times 3 = 12$	PM	Het risico bij informatiebeveiliging brengen we omlaag door diverse audits te laten uitvoeren. De gevolgen zijn moeilijk in geld uit te drukken.
Nieuwe aanbesteding (hulpmiddelen, begeleiding, Hbh en collectief vervoer)	$1 \times 1 = 1$	Aanbestedingen kunnen leiden tot hogere prijzen = € 1.557.000	

Weerstandsvermogen

Op grond van voorgaande inventarisatie van de risico's en rekening houdend met de risicofactor is de berekening van het weerstandsvermogen als volgt;

Tabel 15 berekening weerstandsvermogen

x € Risico	Factor	Schadebedrag	Weerstandsvermogen
1. Brand	1/25	1.204.000	48.160
2. Fraude	4/25	p.m.	-
3a. Vermindering taken	3/25	5.986.000	
3b. Opheffing ISD	3/25	16.981.000	2.756.040
4. Automatisering	4/25	253.000	40.480
5. toename bijstand	10/25	670.000	268.000
6. toename bijz.bijstand	4/25	285.000	45.600
7. verlaging eigen bijdrage	8/25	485.575	155.384
8. toename Wmo	8/25	2.417.000	773.440
9. 5 jaarsrisico PGB	1/25	3.700.000	148.000
10. informatiebeveiliging	12/25	p.m.	-
11. nieuwe aanbesteding	1/25	1.557.000	62.280
Totaal			4.297.384

Tabel 16 verdeling weerstandsvermogen naar gemeente

x € Gemeente	%	Bedrag
Hillegom	18,71	804.041
Lisse	19,88	854.320
Noordwijk	34,87	1.498.498
Teylingen	26,54	1.140.526
Totaal		4.297.384

Conclusie:

De deelnemende gemeenten aan de ISD Bollenstreek moeten rekening houden met een weerstandsvermogen dat nodig is om de financiële risico's van de ISD Bollenstreek af te dekken, zoals in bovenstaande tabel is vermeld. De verdeling van het weerstandsvermogen is verdeeld op basis van inwoneraantal.

Tabel 17 Verloop kengetallen

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuldquote	0,09%	0,09%	0,09%	0,09%	0,09%	0,09%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0,09%	0,09%	0,09%	0,09%	0,09%	0,09%
Solvabiliteitsratio	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote

De netto schuldquote zijn alle schulden en overlopende passiva minus de vlottende activa in verhouding tot de totale baten voor mutaties reserves. Dit kengetal is laag bij de ISD Bollenstreek omdat er geen vaste schulden zijn.

Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal weer. De ISD Bollenstreek heeft geen eigen vermogen, daardoor is het solvabiliteitsratio nul.

Structurele exploitatieruimte

Is laag omdat de structurele lasten gedekt worden door de structurele baten. Alleen de incidentele baten/lasten hebben bij de ISD Bollenstreek invloed op dit kengetal.

Grondexploitatie

Is niet van toepassing.

Belastingcapaciteit

Is niet van toepassing omdat de ISD Bollenstreek geen heffing kent.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De ISD heeft geen kapitaalgoederen. De investeringen in software, hardware en inventaris zijn bij de oprichting van de ISD rechtstreeks door de deelnemende gemeenten gefinancierd. De investeringen in verband met de inrichting van het kantoorgebouw worden geactiveerd en afgeschreven over een periode van 10 jaar (de duur van het huurcontract). Investerings in automatiseringsmiddelen worden afgeschreven in drie jaar. Er worden voor deze vaste activa geen kostenegalisatievoorzieningen voor grootonderhoud getroffen. De onderhoudskosten worden derhalve jaarlijks begroot en verantwoord.

4.4 Financiering

De ISD rekent per jaar volledig af met de deelnemende gemeenten. Dat betekent dat we geen eigen vermogen hebben en dus volledig afhankelijk zijn van de bevoorschotting door de gemeenten. Vanaf 2007 gaan de Rijksbijdragen rechtstreeks naar de gemeenten, waardoor we geen andere externe financiers hebben dan de gemeenten.

Kasgeldlimiet

Het Rijk heeft in 2000 regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal beheren. Dit staat in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

In de wet Fido is geregeld dat overheden de toezichthouders informeren over de kasgeldlimiet. Het gaat bij de kasgeldlimiet om het beperken van renterisico's op de korte schuld. Korte schuld is bedoeld voor het financieren van lopende uitgaven. De kasgeldlimiet is gekoppeld aan het begrotingstotaal, dat wil zeggen de totale lasten van de begroting, inclusief tegelijkertijd met de begroting vastgestelde begrotingswijzigingen.

Schatkistbankieren

De Eerste Kamer heeft op 10 december 2013 ingestemd met het wetsvoorstel verplicht schatkistbankieren. Dat betekent dat het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden op 16 december 2013 van start is gegaan.

Het drempelbedrag is bepaald op 2% van de begroting met een minimumbedrag van € 1.000.000. De begroting 2026 bedraagt € 75,2 miljoen en 2% is € 1.503.502.

Voor de ISD Bollenstreek betekent schatkistbankieren dat wij onze overtollige middelen (> € 1.503.502) aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat wij ons geld niet langer bij banken buiten de schatkist mogen aanhouden. Onze (verplichte) deelname aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van de gemeente. Vaste schuld ontstaat wanneer leningen worden afgesloten met een rente typische looptijd van 1 jaar of langer. De norm geeft het bedrag aan waarover de gemeente zich per begrotingsjaar maximaal mag bloot stellen aan renterisico. Voor gemeenschappelijke regelingen bedraagt de renterisiconorm 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm als bedoeld in de Wet Fido wordt niet overschreden.

De ISD Bollenstreek kent geen renterisico. De reden hiervan is dat er geen leningen zijn.

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

De ISD heeft geen eigen vermogen. De deelnemende gemeenten hebben bij de oprichting besloten dat de ISD geen reserves vormt. Ieder jaar wordt er volledig afgerekend. De deelnemende gemeenten betalen maandelijks 1/12 van de begroting als voorschot. Hiermee kan de ISD Bollenstreek in de financieringsbehoefte voorzien.

Rentevisie

Rentevisie is de toekomstverwachting over de renteontwikkeling. De ISD heeft geen rentedragende leningen en is derhalve geen rente verschuldigd. De renteontwikkeling heeft op dan ook geen invloed op de financiële positie van de ISD.

Rentekosten/-opbrengsten

De rentekosten/-opbrengsten bij de ISD bestaan uit de rente die banken in rekening brengen of uitbetalen.

4.5 Bedrijfsvoering

Rechtmatigheid

Het dagelijks bestuur legt via de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording af. Dit betreft de verantwoording op de rechtmatigheid van de uitgaven van de ISD Bollenstreek.

De grens is door het algemeen bestuur vastgesteld en bedraagt 3,0% van de totale lasten voor onduidelijkheden en maximaal 1% voor financiële fouten.

4.6 Verbonden partijen

De ISD is niet verbonden aan andere partijen.

4.7 Grondbeleid

De ISD heeft geen grond en derhalve ook geen grondbeleid.

4.8 Wet open overheid (Woo)

Wet open overheid (Woo) geldt voor alle overheidsorganen en is erop gericht dat overheidsinformatie openbaar is en openbaar wordt gemaakt

5 Financiële begroting

5.1 Overzicht van baten en lasten

Tabel 18 Baten en lasten

Programma's	Baten	Lasten	Saldo
Participatie	-732.000	35.257.800	34.525.800
Zorg	-906.000	36.977.200	36.071.200
Overhead	-	4.578.100	4.578.100
Totaal			75.175.100
Overzicht algemene dekkingsmiddelen			
Bijdragen gemeenten			-75.175.100
Geraamde resultaat / structureel begrotingssaldo			-

5.1.1 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De financiële begroting is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

5.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts opgenomen voor zover zij zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke.

De Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen welke is ingegaan per 1 januari 2016. Dit wetsvoorstel beoogt de vennootschapsbelasting (Vpb) zodanig aan te passen dat overheidsondernemingen die economische activiteiten ontplooiën op een markt waarop ook niet-overheidsondernemingen (private ondernemingen) actief zijn, op dezelfde wijze aan de heffing van vennootschapsbelasting worden onderworpen als die private ondernemingen. De ISD voldoet niet aan alle 3 gestelde criteria en is daarom niet VPB plichtig.

5.3 Uiteenzetting van de financiële positie

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (EMU) worden voor de staatschuld en het begrotingssaldo de definities gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde zijn. Er wordt nu gesproken over EMU-schuld en EMU-saldo.

Het EMU-saldo is het gemiddelde saldo van de inkomsten en uitgaven van alle deelnemende landen. Het saldo geldt als norm waaraan de begroting en rekening van deelnemende landen worden getoetst. Op basis van de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) heeft het Rijk mogelijkheden in te grijpen bij een dreigende overschrijding van het EMU-saldo voor zover dit wordt veroorzaakt door een ongewenste ontwikkeling van het EMU-saldo van de lokale overheid.

Het EMU-saldo wordt berekend op kasbasis, dus de feitelijke geldstromen die in een jaar hebben plaatsgevonden. Terwijl de gemeenschappelijke regeling volgens het BBV met het baten- en lastenstelsel werkt. EMU-saldo is een verplichting en het cijfer zegt niets over het resultaat, omdat het een absoluut getal is.

Tabel 19 EMU saldo

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	78	96	73	25	25	25
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	-	-	-	-	-	-
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	18	250	-	-	-	-
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen	-	-	-	-	-	-
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:						
Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-	-	-	-	-	-
Baten bouwgrondexploitatie:						
Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-	-	-	-	-	-
Lasten ivm transacties met derden, die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	62	-154	73	25	25	25

In 2025 worden investeringen verwacht ten aanzien van meubilair, beeldschermen, laptops en mobiele telefoons.

Tabel 20 Geprognotiseerde balans

Geprognotiseerde balans per 31 december x € 1.000	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
ACTIVA						
Vaste Activa						
<i>Materiele vaste activa</i>						
- investeringen met een economisch nut	62	216	143	118	93	68
Totaal vaste activa	62	216	143	118	93	68
Vlottende activa						
<i>Uitzettingen met een rentetypische</i>						
- vorderingen openbare lichamen	4.603	4.472	4.494	4.517	4.539	4.562
- overige vorderingen	1.702	1.710	1.719	1.728	1.736	1.745
Liquide middelen	1.151	1.157	1.163	1.169	1.174	1.180
Overlopende activa	99	100	100	101	101	102
Totaal vlottende activa	7.555	7.439	7.476	7.514	7.551	7.589
Totaal-generaal	7.617	7.655	7.619	7.631	7.644	7.656
PASSIVA						
Vlottende passiva						
<i>Netto vlottende</i>						
- schulden openbare lichamen	1.152	1.158	1.163	1.169	1.175	1.181
- overige schulden	6.465	6.497	6.456	6.462	6.469	6.475
Totaal vlottende passiva	7.617	7.655	7.619	7.631	7.644	7.656
Totaal-generaal	7.617	7.655	7.619	7.631	7.644	7.656

5.4 Overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld

Tabel 21 Geraamde baten en lasten totaal

x € 1.000		Totaal	
Hoofdtakveld	Takveld	Lasten	Baten
Bestuur en ondersteuning	0.4 Overhead	4.578	-
Sociaal Domein	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.491	-
	6.3 Inkomensregelingen	33.756	-
	6.5 Arbeidsparticipatie	11	-
	6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	5.015	-732
	6.791 PGB Wmo	1.368	-
	6.91 Coördinatie en beleid Wmo	434	-
	6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	12.257	-906
	6.712 Begeleiding (Wmo)	7.883	-
	6.713 Dagbesteding (Wmo)	2.628	-
	6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	159	-
	6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	2.239	-
	6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	871	-
	6.811 Beschermd wonen (Wmo)	3.751	-
	6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	373	-
TOTAAL		76.813	-1.638

Tabel 22 Geraamde baten en lasten gemeente Hillegom en Lisse

x € 1.000		Hillegom		Lisse	
Hoofdtakveld	Takveld	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur en ondersteuning	0.4 Overhead	853	-	914	-
Sociaal Domein	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	278	-	300	-
	6.3 Inkomensregelingen	6.369	-	6.129	-
	6.5 Arbeidsparticipatie	2	-	2	-
	6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	856	-138	929	-135
	6.791 PGB Wmo	221	-	476	-
	6.91 Coördinatie en beleid Wmo	81	-	86	-
	6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	2.298	-170	2.580	-187
	6.712 Begeleiding (Wmo)	1.409	-	1.640	-
	6.713 Dagbesteding (Wmo)	470	-	547	-
	6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	28	-	33	-
	6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	517	-	474	-
	6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	201	-	184	-
	6.811 Beschermd wonen (Wmo)	130	-	468	-
	6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	41	-	30	-
TOTAAL		13.755	-308	14.793	-322

Tabel 23 Geraamde baten en lasten gemeente Noordwijk en Teylingen

x € 1.000		Noordwijk		Teylingen	
Hoofdtakveld	Takveld	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur en ondersteuning	0.4 Overhead	1.613	-	1.198	-
Sociaal Domein	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	517	-	395	-
	6.3 Inkomensregelingen	12.404	-	8.853	-
	6.5 Arbeidsparticipatie	4	-	3	-
	6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	2.089	-267	1.140	-193
	6.791 PGB Wmo	446	-	225	-
	6.91 Coördinatie en beleid Wmo	151	-	115	-
	6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	4.397	-314	2.982	-235
	6.712 Begeleiding (Wmo)	2.326	-	2.508	-
	6.713 Dagbesteding (Wmo)	775	-	836	-
	6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	54	-	44	-
	6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	697	-	551	-
	6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	271	-	214	-
	6.811 Beschermd wonen (Wmo)	2.469	-	684	-
	6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	158	-	144	-
TOTAAL		28.372	-581	19.894	-428

6 Meerjarenraming

Tabel 24 Overzicht van meerjarenbegroting 2027-2029

	2026	2027	2028	2029
Lasten				
Salariskosten ISD	9.593.000	9.957.500	10.335.900	10.728.700
Personeelsvergoedingen ISD	111.000	114.000	117.100	120.300
Overige personeelskosten	314.000	322.500	331.200	340.100
Huur werkcentrum	463.000	475.500	488.300	501.500
Automatisering	606.000	622.400	639.200	656.500
Reclame- en promotiekosten	37.000	38.000	39.000	40.100
Vakliteratuur	2.000	2.100	2.200	2.300
Huisvestingskosten	84.000	86.300	88.600	91.000
Kantoorkosten	247.000	253.700	260.500	267.500
Accountantskosten	68.000	69.800	71.700	73.600
Advieskosten	70.000	71.900	73.800	75.800
Inhuur en uitzendkrachten	208.500	214.100	219.900	225.800
Uitbestedingen HLT	422.000	433.400	445.100	457.100
Uitvoeringskosten	65.000	66.800	68.600	70.500
Algemene kosten	98.000	100.600	103.300	106.100
Bank- en Rentekosten	-250.000	-256.800	-263.700	-270.800
Afschrijving kantoormeubilair	60.000	61.600	63.300	65.000
Uitvoeringskosten Maatschappelijke Zorg	75.000	-	-	-
Kosten saneringskredieten	10.000	10.000	10.000	10.000
Incidentele baten en lasten	-	-	-	-
Subtotaal	12.325.000	12.686.000	13.136.600	13.603.700
Toerekening Participatie	-4.099.700	-4.255.500	-4.417.200	-4.585.100
Toerekening Zorg	-3.647.200	-3.648.300	-3.649.400	-3.650.500
Overhead	4.578.100	4.782.200	5.070.000	5.368.100
Programma's				
Participatie	34.525.800	35.837.800	37.199.600	38.613.200
Zorg	36.071.200	37.164.200	38.290.300	39.450.500
Totaal programma's	70.597.000	73.002.000	75.489.900	78.063.700
Totaal Kosten ISD	75.175.100	77.784.200	80.559.900	83.431.800
Bijdragen gemeenten in resultaat	-75.175.100	-77.784.200	-80.559.900	-83.431.800
Saldo rekening van baten en lasten	-	-	-	-

In bovenstaande cijfers is uitgegaan van voortzetting van het huidige beleid en wetgeving, waarbij indexeringen vanuit het Centraal Planbureau (Actualisatie Verkenning middellange termijn tot en met 2028 (september 2024)). Hierbij wordt rekening gehouden met een inflatiepercentage (CPI) van 2,7% per jaar en een index op de lonen van 3,8%.

7 Bijlage

7.1 Taakstelling

Met de “Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen” (FKGR) beschikken de gemeenten in de regio Hollands-Midden sinds 2010 over een gedragen instrument om, met alle gemeenschappelijke regelingen waarin zij deelnemen, uniforme afspraken te maken over indexering en algemene taakstelling voor de op te stellen begrotingen.

Het advies van de FKGR voor de begroting 2026 is een uniforme taakstelling van 6% voor alle gemeenschappelijke regelingen.

Voor de ISD Bollenstreek betekent dit een bedrag van € 4,5 miljoen.

De financiële kaderstelling FKGR voor 2026 kent de volgende richtlijnen:

- Taakstelling van 6%
- Indexatie salariskosten van 2,1%
- Indexatie materiële lasten van 2,7%

De indexatie op de salariskosten en materiële lasten kan slechts beperkt worden doorgevoerd in de begroting van de ISD Bollenstreek. De kosten van het programma Zorg worden volgens contractafspraken grotendeels geïndexeerd op basis van CBS-indexcijfers. Daarnaast is in voorliggende begroting rekening gehouden met demografische ontwikkelingen (vergrijzing).

Al voor het advies van de FKGR is afgegeven, heeft het dagelijks bestuur van de ISD Bollenstreek een aantal besluiten genomen welke als doel hebben om de kosten van de Wmo beheersbaar te houden. Het betreft hier met name maatregelen op dagbesteding en begeleiding. De maximaal geprognosticeerde te realiseren besparing op deze twee posten bedraagt totaal € 2,5 miljoen (in drie jaar tijd 2025 - 2027). Deze besparing is in de begroting 2026 volledig verwerkt, waarbij het risico bestaat dat deze nog niet geheel wordt gerealiseerd.

Vluchtelingen uit Oekraïne met een baan of eigen inkomsten moeten vanaf 1 juli 2024 maandelijks meebetalen aan hun opvang in een gemeente. Eerder was hier nog geen rekening mee gehouden, Een verwachte bate van € 100.000.

Het tarief voor hulp bij het huishouden is vastgesteld op € 42,08 per uur. Op basis van de uitgangspunten ultimo 2024 en bij de nieuwe contracten het aantal uur (de q) maximaal te baseren op het “Normenkader Huishoudelijke Ondersteuning 2019 – versie 2022” is het doel om op deze post een besparing te realiseren van € 1,1 miljoen.

Voor de Wmo voorzieningen geldt dat het opneemingsregelingen zijn. We hebben geen directe invloed op het aantal aanvragen. De enige manier om de hoogte van de uitgaven te sturen is aanpassing van het beleid waaronder voorzieningen worden verstrekt. Dat is per definitie een actie achteraf.

In de begroting 2025 is – op basis van de FKGR uitgangspunten – een indexering met terugwerkende kracht toegepast op de salariskosten. Deze indexering is te hoog en is in de gewijzigde begroting 2025 gecorrigeerd met een bedrag van € 250.000.

Het werknemersbestand bij de ISD Bollenstreek is relatief jong. Niet iedereen is maximaal ingeschaald. Daarnaast is er nagenoeg doorlopend vacatureruimte. De begrote salariskosten kunnen met weinig risico naar beneden worden bijgesteld. Een bedrag van € 250.000.

Op de kantoorkosten is een besparing begroot. Het betreft hier met name een taakstelling op kantoorartikelen (inclusief sanitaire middelen) en lidmaatschappen. Een bedrag van totaal € 30.000.

Sinds september 2022 wordt weer rente ontvangen op het vermogen. Dit bedrag is in de begrotingswijziging 2025-I verhoogd (hogere bate) en nemen wij mee als “bezuiniging”, een effect van €150.000.

De doorgevoerde bezuiniging in de begroting 2026 komt met bovenstaande posten uit op een bedrag van totaal € 4,4 miljoen.

Voor het restant van de taakstelling worden de komende maanden mogelijkheden uitgewerkt. Hierbij zal met name worden gekeken naar de posten in de Participatiewet zoals toeslagen bijzondere bijstand.

Tabel 25 Besparingsmogelijkheden

x €	Hillegom	Lisse	Noordwijk	Teylingen	Totaal
Participatie					
Leefgeld Oekraïne (eigen bijdrage)	20.000	30.000	20.000	30.000	100.000
Zorg					
Wmo - begeleiding	217.000	367.000	275.000	441.000	1.300.000
Wmo - dagbesteding	293.000	233.000	330.000	334.000	1.190.000
Wmo - Hbh	175.000	200.000	345.000	375.000	1.095.000
Exploitatiekosten					
Salariskosten - indexering	45.000	45.000	90.000	70.000	250.000
Salariskosten - inschaling	45.000	45.000	90.000	70.000	250.000
Kantoorkosten - kantoorartikelen	4.500	5.000	9.000	6.500	25.000
Kantoorkosten - contributies en lidmaatschappen	500	1.000	2.000	1.500	5.000
Rentebaten	25.000	25.000	55.000	45.000	150.000
Totaal	825.000	951.000	1.216.000	1.373.000	4.365.000

7.2 Verdeelsleutel exploitatiekosten

Tabel 26 Verdeelsleutel exploitatiekosten

Verdeelsleutel 2026	Inwonertal	Lage inkomens	% gewogen gemiddeld
Hillegom	23.201	1.809	18,71
Lisse	23.836	1.976	19,88
Noordwijk	46.493	3.148	34,87
Teylingen	39.108	2.141	26,54
Totaal	132.639	9.074	100,00

7.3 Verdeling kosten begroting 2026 per gemeente

Tabel 27 Overzicht per gemeente

x €	Hilleaom	Lisse	Noordwijk	Tevlinen	Totaal
Participatie					
Lasten					
PW	4.645.500	4.350.700	9.123.200	6.433.700	24.553.100
Loonkostensubsidie	451.300	422.700	886.300	624.900	2.385.200
Medisch onderzoek	11.700	12.500	21.900	16.600	62.700
Tozo	-	-	-	-	-
Wet Inburgering	152.900	162.400	284.900	216.800	817.000
Inkomensondersteunende voorzieningen	529.500	562.600	986.900	751.100	2.830.100
Energietoeslag	-	-	-	-	-
Leefgeld Oekraïne	95.400	101.400	177.800	135.400	510.000
Totaal lasten	5.886.300	5.612.300	11.481.000	8.178.500	31.158.100
Baten					
Debiteurenontvangsten PW	-92.900	-87.000	-182.500	-128.700	-491.100
Debiteurenontvangsten	-1.700	-1.600	-3.400	-2.500	-9.200
Debiteurenontvangsten Medisch	-300	-300	-600	-500	-1.700
Debiteurenontvangsten Tozo	-	-	-	-	-
Debiteurenontvangsten schuldregelingen	-3.700	-4.000	-6.900	-5.300	-19.900
Debiteuren ontvangsten	-39.300	-41.800	-73.300	-55.700	-210.100
Totaal baten	-137.900	-134.700	-266.700	-192.700	-732.000
Exploitatiekosten	763.700	818.600	1.444.400	1.073.000	4.099.700
Totaal Participatie	6.512.100	6.296.200	12.658.700	9.058.800	34.525.800
Zorg					
Lasten					
Wmo - Hbh ZIN	2.080.000	2.360.000	4.040.000	2.720.000	11.200.000
Wmo - Hbh PGB	45.000	170.000	125.000	60.000	400.000
Wmo - begeleiding ZIN	1.700.000	2.000.000	2.850.000	3.050.000	9.600.000
Wmo - begeleiding PGB	155.000	265.000	285.000	145.000	850.000
Wmo - rolstoelen	145.000	240.000	300.000	230.000	915.000
Wmo - collectief vervoer	205.000	150.000	430.000	235.000	1.020.000
Wmo - overige vervoersvoorzieningen	245.000	245.000	705.000	330.000	1.525.000
Wmo - woonvoorzieningen	180.000	215.000	485.000	245.000	1.125.000
Wmo - meerkosten	-	-	-	-	-
Wmo - advieskosten GPK	20.000	20.000	40.000	30.000	110.000
Wmo - medisch onderzoek	5.000	10.000	10.000	10.000	35.000
Subtotaal lasten	4.780.000	5.675.000	9.270.000	7.055.000	26.780.000
Maatschappelijke zorg					
Beschermd wonen	106.000	416.000	2.247.000	607.000	3.376.000
Maatschappelijke opvang	36.000	26.000	143.000	130.000	335.000
Jeugd					
PGB jeugd	650.000	602.000	889.000	698.000	2.839.000
Totaal lasten	5.572.000	6.719.000	12.549.000	8.490.000	33.330.000
Baten					
Wmo - eigen bijdrage	-170.000	-187.000	-314.000	-235.000	-906.000
Totaal baten	-170.000	-187.000	-314.000	-235.000	-906.000
Exploitatiekosten	679.600	728.300	1.284.900	954.400	3.647.200
Totaal Zorg	6.081.600	7.260.300	13.519.900	9.209.400	36.071.200
Totaal Overhead	852.900	914.300	1.612.800	1.198.100	4.578.100
Totale bijdrage	13.446.600	14.470.800	27.791.400	19.466.300	75.175.100

Lijst van afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
Arbo	Arbidsomstandigheden
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
Bbz	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004
BUIG	Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten
CPI	Consumentenprijsindex
DB	Dagelijks Bestuur
EMU	Economische Monetaire Unie
Fido	Financiering decentrale overheden
FKGR	Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen
fte	full-time equivalent
GR	Gemeenschappelijke Regeling
Hbh	Hulp bij het Huishouden
IC	Interne Controle
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Zelfstandigen
ISD Bollenstreek	Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek
NEA Index	Nationale Energie Efficiency Index
OVA	Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling
PGB	PersoonsGebonden Budget
PW	Participatiewet
Sdv	Schulddienstverlening
TOZO	Tijdelijke Overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
ZIN	Zorg In Natura